

20-11-90
10:41

door Jaap D. Homan

Christelijk onderwijs Ulrum viert twee lustra met boek

Bijna iedereen, die ooit de school, die bij de start in 1870 uitging van de toenmalige Christelijk Gereformeerde gemeente Ulrum, bezocht, kan zich terugvinden in het boek "Christelijk onderwijs Ulrum, 1870-1990". Deze uitgave (Uitgeverij Profiel; f 39.50) verscheen vooral omdat het bestuur van de Vereniging Hendrik de Cockschool voor protestants christelijk onderwijs te Ulrum aandacht wilde schenken aan het feit dat in 1890, twintig jaar na de oprichting van de school, de Vereniging voor Christelijk Lager Onderwijs ontstond.

De kerkeraad van de kerkelijke gemeente zag in de tweede helft van de vorige eeuw alle aanleiding tot het stichten van een christelijke school. Op de openbare school (de Staatsschool genoemd) mocht de kinderen niet meer uit de bijbel worden onderwezen, dit 'om niemands gevoelens te kwetsen'. Nam de kerkeraad dus het initiatief, het werk werd in handen gegeven van een door deze raad benoemde schoolcommissie. Wel werd alles nauwlettend door de kerkeraad gevolgd. Voorzitter van de commissie was de plaatselijke predikant, vergaderingen waren in de pastorie, de penningmeester moest elk jaar ook aan de kerkeraad rekening en verantwoording afleggen en bij uitgaven, die de vijftig gulden grens overschreden moest deze raad ook z'n fiat geven.

Er was dus duidelijk sprake van een nauwe band tussen kerk en school. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de bijkomende taken, die het eerste schoolhoofd, W. Nipperus uit Harlingen, kreeg. In de kerk moest hij voorlezen, voorzingen, de leien, waarop de orde van de dienst stond vermeld, klaarmaken en ook de zondagschool leiden. In die tijd hadden ouders nog weinig te zeggen. Via de kerkeraad konden zij hun mening over het onderwijs kenbaar maken aan de schoolcommissie. Vanaf het begin was er een hulpvereniging, die geld moest inzamelen voor het instandhouden van de school; betaalde men een bepaalde bijdrage dan kon men lid worden. Met die bijdrage was zeggenschap echter niet 'te koop'. De school was van de kerk.

Nipperus begon met 72 leerlingen en omdat dat toch wat te veel was voor één man verzocht hij in 1871 al om de aanstelling an een hulponderwijzer. Er moest eerst wat worden gerekend maar het bleek uiteindelijk toch mogelijk een kwekeling

aan te stellen. Hij kreeg een vergoeding van 25 gulden per kwartaal maar hij kon dan tevens studeren voor onderwijzer (Nipperus ging toen elk kwartaal met 125 gulden naar huis). Het leerlingental bleef groeien en dat betekende nieuwe uitbreidingen, niet alleen wat personeel betrof maar ook ruimte en dat had weer de nodi-

■ De heer Nipperus, het eerste schoolhoofd van de nu 120 jaar oude school in Ulrum.

ge financiële gevolgen.

En die bijzondere scholen hadden het al niet zo eenvoudig. In 1878 kwam er een nieuwe onderwijswet, die beoogde verbeteringen aan te brengen bij het openbaar lager onderwijs. De bijzondere scholen kregen de verplichting opgelegd ook aan de nieuwe voorschriften te voldoen maar op subsidies kon niet worden gerekend. Het motto van de minister was: "wie wat bijzonders wil doen moet dat zelf maar betalen." Dit betekende echter niet de ondergang van de christelijke scholen; het aantal nam zelfs toe. Wel moest er soms geschipperd worden en in Ulrum moest de schoolcommissie soms personeel aantrekken tegen een laag salaris met het risico, dat iemand al snel weer vertrok wanneer hij zich elders kon verbeteren.

Toch hield men in Ulrum 'het hoofd boven water'. In 1916 werd de school zelfs uitgebreid met Ulo-onderwijs. Dat gebeurde overigens wel na felle discussies in een vergadering met een rumoerig karakter. Ds. Ploos van Amstel vertikte het zelfs die vergadering met een dankgebed te beëindigen. Ook in latere jaren volgden nog de nodige ups en downs, die in dit boek uitvoerig zijn beschreven, een boek dat zijn weg wel zal vinden naar de vele (oud-)leerlingen.